

LIVIU ANTONESEI

Liviu Antonesei (n. 25 aprilie 1953, satul Vlădeni, județul Iași) este un scriitor, cercetător, publicist, politician democrat, actualmente retras din politică, profesor universitar din Iași. A absolvit școala primară, gimnaziul și liceul în acest oraș. A optat pentru secția de psihologie-sociologie a Universității din Iași, pe care a absolvit-o în 1976. În timpul studenției, a descoperit presa studențească, fiind titular al rubricii de sociologie a revistei *Dialog* și redactor șef-adjunct al surorii sale *Opinia studențească*. A revenit la conducerea celei din urmă în 1980, iar în mai 1983, a fost eliberat din funcție în urma unei prime anchete a Securității, foarte decisă „să facă ordine” în rândurile tinerilor scriitori ieșeni. Între 1976-1978 a fost psiholog-terapeut la Centrul logopedic interșcolar din Iași și profesor de logică și psihologie la Liceul pedagogic din același oraș. Între 1978-1989 a fost cercetător în Științele educației la Centrul de științe socio-umane al Universității ieșene. Din 1990 este lector la catedra de Științele educației a aceleiași universități. Din 1996 este doctorand în științele educației cu o teză despre pedagogie ca știință a culturii”. Din 1978, autorul a circa o sută de studii științifice din domeniile sociologiei educației, istoriei intelectuale, istoriei și filozofiei culturii, didacticii moderne, metodologiei cercetării educației și științelor politice. În septembrie 2001 și-a susținut doctoratul,

iar din ianuarie 2002 a fost promovată conferențiar universitar. Din octombrie 2005 devine prin concurs profesor la aceeași catedră.

*Volume științifice publicate: Paideia. Fundamentele culturale ale educației, Editura Polirom, 1996, nautilus. Structuri, momente și modele în cultura interbelică, Editura Cronica, 1999, Managementul universitar, Editura Polirom, 2000 (în colaborare cu trei colegi de la Universitatea din Assiut, Egipt), **Volume de versuri, eseuri:** 1988, Semnele timpului, Editura Junimea, Pharmakon, poezii, Editura Cartea Românească, 1989, Căutarea căutării, poezii, Editura Junimea, 1990, Jurnal din anii ciumei, 1987-1989, Încercări de sociologie spontană, eseuri, Editura Polirom, 1995; 1990, Vremea în schimbare, interviuri, Editura Moldova, 1995*

În perioada 1974-1976 este redactor șef-adjunct la revista *Opinia studentescă*. În anii 1980-1983 este redactor șef-adjunct la aceeași revistă. Între 1990-1995 devine redactor șef-adjunct la revista *Convorbiri literare*, editată de *Uniunea Scriitorilor din România*. Între 1990-1995 este membru al *Uniunii Scriitorilor* și al consiliului său de conducere; demisionează din ambele în toamna anului 1995. Este membru al *PEN Clubului român* din 1990 și al *ASPRO* de la înființare. Devine director literar-artistic al revistei *Timpul* din august 1993 și director din 1998; este președinte-fondator al *Fundației culturale Timpul* în 2000, instituția editoare a revistei în acest moment. Din 1974 este autor al circa 1500 de articole, eseuri, cronici în presa culturală și curentă.

A fost tradus în antologii de poezie și în reviste din Ungaria, Statele Unite ale Americii, Grecia, Italia, Germania, Rusia, Franța etc.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

La începutul anilor '90, strigam și eu, laolaltă cu alte mii de oameni, la mitingurile împotriva puterii emanate, pe care o calificam drept neo-comunistă, „Țineți minte trei cuvinte / E la fel ca înainte”, cu versiunea mai tare „Țineți minte trei cuvinte / E mai rău ca înainte”, dar aceste lozinci erau exagerate, ele exprimau însă exasperarea față de lentoarea schimbărilor, a reformelor, resimțită de păturile mai active ale societății foarte mulți tineri, o bună parte a intelectualilor, membrii partidelor din opoziția de atunci și ai nucleelor de societate civilă. În fapt, era „altfel ca înainte”, în multe privințe mai bine. Însă, de bună seamă, ruptura nu a fost, nici nu a putut fi completă, iar pe unii dintre noi îi iritau continuitățile, supraviețuirile vechiului sistem în „lumea nouă” ce se năștea, începând cu reprezentanții aceluia sistem cățărați pe morții și răniții Revoluției în noile poziții de putere, ba chiar începând cu principala poziție de putere ocupată de vechiul om de aparat Ion Iliescu. În acest context global, desigur că nici magistratura n-a făcut excepție, putând înregistra la nivelul acesteia un număr de rupturi și o mulțime de continuități, inclusiv, ca să spun așa, antropologice. Mai trist mi se pare însă că nici rupturile n-au condus neapărat la rezultate pozitive. Iată, am acordat judecătorilor inamovibilitate fără ca aceștia să fie, cu toții, capabili să uzeze de ea, fără să fi efectuat mai întâi dacă nu o „lustrare” n-am reușit asta în nici un domeniu, de altfel! măcar o evaluare a performanțelor acestora. Am creat Consiliul Superior al Magistraturii, scoțând teoretic magistrații de sub controlul politic, însă acesta funcționează mai degrabă ca un detergent decât ca un factor de control, evaluare și penalizare, când este cazul... Nu mai vorbesc despre calitatea, adesea discutabilă, a persoanelor pe care magistrații le aleg ca să-i conducă.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența

și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Sigur că ar fi fost de preferat o formă de „lustrație”, fie exclusivă, ca în Germania sau fosta Cehoslovacie, fie inclusivă, ca la începutul schimbărilor din Polonia, dar acum, cred, este mult prea târziu. Germania de Est a avut și avantajul că exista un corp de magistrați suficient de bine dimensionat în Vest, care a putut prelua sarcinile Justiției și în „Noile Landuri”. Totuși, chiar și în condițiile noastre, absolut românești, este cu totul exagerat ca o colaboratoare a Securității să ajungă ministru al Justiției, alți colaboratori lideri ai C.S.M. sau judecători la Înalta Curte de Casație și Justiție și chiar la Curtea Constituțională! Măcar pentru asemenea situații ar fi trebuit să existe mecanisme de control, ceva mai puțin debile decât actuala lege a deconspirării și decât „artisticul” C.N.S.A.S.!

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgonii?

Sigur, în vremea comunismului, dincolo de eventualele fenomene de corupție, nu cred că foarte semnificative, Justiția era la dispoziția „telefonului roșu”, de la partid. Acum, la noi, procedul s-a „democratizat”, sunt mai multe telefoane roșii, ca să spun așa, nu se mai sună „de la partid” sau de la Securitate, ci „de la partide”. Dar asta e doar o parte a problemei și, poate, nu cea mai importantă, deși e îngrijorător că niciunul din cazurile de „mare corupție” n-a mers până la

capăt fie, majoritatea cazurilor, dosarele s-au întors la D.N.A., fie acuzațiile au fost invalidate în instanțe, în ciuda unor dosare ce păreau „beton”. Prin urmare, fie la D.N.A. lucrează incompetenți și atunci ar trebui dați afară, fie judecătorii nu-și fac corect datoria și atunci nu e nimic de făcut pentru că-s inamovibili și C.S.M. îi mângâie pe cap! Dar există și alte tipuri de presiune, poate chiar mai periculoase, cu acțiune mai insidioasă. Avem la îndemână acum un caz școală cel al d-lui senator Cătălin Voicu. Acesta, contra unor sume ce ajung la 1 milion de lei, plus TVA, pare să poată rezolva și cea mai complicată situație judiciară. Cum? Printr-o rețea de polițiști, procurori, din păcate și judecători, asupra căreia acționează apelând la trafic de influență, corupție, șantaj. Dacă numai o parte din informațiile apărute în stenogramele făcute publice se dovedesc adevărate, ar fi loc de zeci, poate sute de arestări în lumea politică, în poliție, din păcate și în Justiție. În același timp, îl văd pe dl. Voicu foarte liniștit, ba chiar făcând glume, destul de proaste e adevărat, dar acesta e nivelul umorului dumisale! Asta mă face să cred că „știe” că nu se va întâmpla nimic, că sistemul de protecție va funcționa impecabil și în cazul său. Un alt foc de paie, un alt bâlci, pentru noi, „popor, prostime”.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Personal, am o experiență minimă și pozitivă! cu instanțele românești. Înainte de 1989, am parcurs fără probleme un proces de divorț, deși nici măcar nu m-am prezentat în instanță, limitându-mă la o scrisoare adresată președintelui instanței în care îmi prezentam punctul meu de vedere și solicitările

mele. După 1990, laolaltă cu alți consilieri județeni aleși am câștigat în Tribunalul Administrativ un proces împotriva Prefectului Județului Iași. Cu toate acestea, nu mi-aș dori să ajung în fața unei instanțe românești sub nici un motiv. Sigur, n-aș vrea să am de-a face cu vreo instanță în general, dar cu una românească în nici un caz. Îmi pare rău că trebuie să spun asta, dar nu am nici cea mai mică încredere în Justiția aborigenă. Da, din păcate, iarăși da, cred că sunt atâtea diferențe între ce trebuie să fie un magistrat și ce este el încât nu mi-ar ajunge cyberspațiul să fac lista. Cred că unele diferențe au fost semnalate pe parcursul acestei discuții. Sigur că sunt și excepții, dar insuficiente ca să fi produs o masă critică astfel încât să fi asistat la o schimbare semnificativă în bine a Justiției noastre. Vedeți dumneavoastră, se tot vorbește în ultima vreme despre modificarea Constituției, desființarea Senatului, reducerea numărului de parlamentari etc., despre modernizarea statului român. Aceasta este apă de ploaie. Nici o schimbare de Constituție nu va moderniza statul, reducerea numărului de parlamentari îi va face „mai scumpi”, deci va stimula corupția ș.a.m.d. România este o democrație, pentru că alegerile sunt libere și în ansamblu corecte, dar una nefuncțională, pentru că este neliberală. O democrație liberală presupune, pe lângă alegeri libere și corecte, funcționarea statului de drept, cu o Justiție impecabilă în centrul său. Or, pentru asta ar fi suficiente o Înalță Curte impecabilă și câteva duzini de judecători, procurori și polițiști ai domnului, adică nu unii „de duzină”. Doar așa un fenomen ar asana climatul public. Avem nevoie de un fel de operațiune „mani pulite”, care a purificat viața publică italiană acum niște decenii. După aceea, modificăm Constituția, putem face tot ce ne trece prin cap!

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui

să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Singurul lucru pe care ar trebui să-l facă judecătorii ar fi să-și ia în serios statutul garantat de lege! Să înțeleagă că sunt inamovibili, că se autocontrolează prin propria lor organizație autonomă politic, să știe că, vorba Constituției, nimeni nu este mai presus de lege! Dacă își asumă cu adevărat aceste precepte și condiții cu siguranță că se vor comporta așa cum trebuie. Nu, nu cred că s-a născut judecătorul ideal, nici nu se va naște, cred că nici n-ar fi bine ca idealitatea chiar să se „întrupeze”, dar judecătorul ideal va trebuie să fie mereu un reper pentru judecătorii reali. Iar aceștia trebuie să fie, pur și simplu, normali, normali din toate punctele de vedere! Normali și punctum!